

علی علیہ السلام وصی پیامبر صلی اللہ علیہ وآلہ

نعتیہ امّت در احیاء دین

جلد چہارم

سید مرتضیٰ عسکری

عسکری، سید مرتضی، ۱۲۹۳
نقش ائمه در احیای دین (۱۴) / سید مرتضی عسکری - تهران:
مرکز فرهنگی انتشاراتی منیر، ۱۳۸۳.

ISBN 978 - 964 - 539 - 576 - 4

فهرستویسی براساس اطلاعات فیفا.
کتاب حاضر در سالهای مختلف توسط ناشرین متفاوت منتشر
شده است.

کتابنامه به صورت زیر نویس.
۱. اسلام - مقاله ها و خطابه ها. ۲. اسلام - دفاعیه ها و ردیه ها.
الف. عنوان.

۲۹۷/۰۸
م ۸۲ - ۱۹۸۱

۷۵ ع / ۱۰ / ۵ BP
کتابخانه ملی ایران

شابک ۴ - ۵۷۶ - ۵۳۹ - ۹۶۴ - ۴ ۹۶۷ - ۵۳۹ - ۵۷۶ - ۵۳۹ - ۹۶۴ - ۴ ۹۶۷ - ۵۳۹ - ۵۷۶ - ۴

نقش ائمه در احیای دین (جلد چهاردهم)

علامه سید مرتضی عسکری

ناشر: مرکز فرهنگی انتشاراتی منیر

نوبت چاپ: سوم / ۱۳۹۵

تیراژ: ۱۵۰۰ نسخه

حروفچینی: شبیر / ۷۷۵۲۱۸۳۶

چاپ: ماه منظر

تهران، خیابان مجاهدین، چهارراه اسپردار، ساختمان پزشکان، واحد ۹

تلفن و فاکس: ۷۷۵۲۱۸۳۶ (خط ۶)

اینستاگرام:
monir_publisher

پست الکترونیک:
info@monir.com

کانال تلگرام:
telegram.me/morirpub

فهرست مطالب

۹	پیش‌گفتار
۱۱	مقدمه
۱۱	چند اصطلاح مهم
۱۱	○ نبی
۱۱	○ رسول
۱۲	○ وصی پیامبر
۱۲	○ امام
۱۳	○ خلیفه الله
۱۳	○ اهل بیت
۱۴	محدوده سیره ائمه <small>علیهم‌السلام</small>
۱۵	نقش اصلی ائمه <small>علیهم‌السلام</small>
۱۷	فهرست خدمات حضرت امیر <small>علیه‌السلام</small>
۱۷	○ جمع‌آوری قرآن
۱۸	○ راهنمایی خلفا خصوصاً در احکام قضاوت
۱۸	○ پاسخ به سؤالات علمای اهل کتاب
۱۸	○ فعالیت‌های اقتصادی

۱۹ ..... شکستن نظام طبقاتی

۱۹ ..... تبلیغ اسلام صحیح

۱۹ ..... نفی حجیت سیره خلفا

۲۱ ..... زندگانی حضرت امیر علیه السلام در زمان خلفای سه گانه

۲۱ ..... جریان سقیفه

۳۷ ..... اقدامات خلفا و برخورد حضرت امیر علیه السلام

۳۷ ..... خوردن باغیان داخل مدینه

۳۹ ..... برخورد با مخالفان خارج مدینه

۴۱ ..... منع نقل دیت پیامبر صلی الله علیه و آله

۴۶ ..... جداسازی قرآن از شعر و تفویض پیامبر

۵۵ ..... تغییر احکام

۶۹ ..... مدرک قراردادن سیره شیعین، کنار قرآن و وصیت پیامبر

۷۶ ..... طبقاتی کردن جامعه

۷۸ ..... روی کار آوردن و اختیار دادن به بنی امیه

۸۳ ..... شورش علیه عثمان، و برخورد حضرت امیر علیه السلام

۸۹ ..... زندگانی حضرت امیر علیه السلام در زمان حکومت خود

۸۹ ..... بیعت مردم با حضرت، و اهمیت حکومت ایشان

۹۳ ..... مخالفان حضرت امیر علیه السلام

۹۴ ..... جنگ جمل به رهبری عایشه، طلحه و زبیر

۱۱۰ ..... جنگ صفین به رهبری معاویه

۱۱۵ ..... ریاست طلبی معاویه

۱۱۸ ..... خلاصه‌ای از جنگ صفین

- ۱۳۱ ..... جنگ نهروان با خوارج
- ۱۳۴ ..... پیشگویی پیامبر ﷺ نسبت به خوارج
- ۱۳۳ ..... نتایج جنگ‌های حضرت امیر علیؓ
- ۱۳۳ ..... رفع فتنه قریش
- ۱۵۲ ..... بطلان خوارج
- ۱۵۴ ..... خدمات حضرت امیر علیؓ در زمان حکومت خود
- ۱۵۴ ..... شکست نظام طبقاتی و ایجاد عدالت اجتماعی
- ۱۶۵ ..... نشر معارف اسلام
- ۱۶۷ ..... تبیین مذهب
- ۱۶۷ ..... قرآن کریم
- ۱۸۲ ..... سنت پیامبر ﷺ
- ۱۸۴ ..... تربیت شاگردان
- ۱۸۵ ..... تشویق صحابه به تامل حدیث پیامبر ﷺ
- ۱۹۰ ..... نفی حقیقت سیره خلفا و پایه‌گذاری مکتب تشیع

پیش‌گفتار

الحمد لله رب العالمين، الصلاة والسلام على خاتم الانبياء و سيد المرسلين محمد و اله الطيبين الطاهرين و بعد راه شناخت صحيح مكتب اسلام در مطالعه دقيق و بررس علم سیره پیامبر ﷺ در اداء رسالت و سیره دوازده وصی او در حفظ رسالت و سنن پیامبر ﷺ می‌باشد. محققین مسلمان در بررسی سیره پیامبر ﷺ بحث‌ها و تألیفات شایسته تقدیر داشته‌اند لیکن در مورد سیره دوازده وصی او بیشتر به بررسی حسب و نسب و ذکر فضائل و مناقب و خوارق عادات و تعیین زمان و مکان ولادت و شهادت آن بزرگواران اکتفا نموده‌اند. در کتاب استشرقین غربی و شاگردان آنان در بلاد اسلامی مطالب خلاف واقع از سیره‌های تحریف شده بنام اسلام‌شناسی ترویج کرده و بدینوسیله آشفتگی زیادی در فهم کلی اسلام و به خصوص مكتب اهل‌البیت ایجاد نموده‌اند.

در برابر این همه آشفتگی‌ها نوشتن بحث‌هایی برای آگاهی از مجاهدت‌های دوازده وصی پیامبر ﷺ در امر احیای دین اسلام

ضرورت داشت. در راه ادای این وظیفه سلسله بحث‌های «نقش ائمه در احیای دین» نشر گردید که چهاردهمین قسمت آن - جزوه حاضر - درباره مجاهدت‌های سیدالاصیاء علی بن ابی طالب علیه السلام در امر احیای دین و حفظ و نشر سنت پیامبر صلی الله علیه و آله می‌باشد تا این شناسایی موجب شناخت تشیع یا اسلام راستین گردد.

بحث‌های این جزوه در اصل پانزده سخنرانی اینجانب در مجمع علمی اسلام بود که از نوار استخراج و تنظیم و تکمیل شد و به ناچار مطالبی از جزوات قبل برای نتیجه‌گیری و جمع‌بندی در آن تکرار گردید. در تمام مکرر می‌شود که نقائص این جزوه به علت بیماری و عجله داشتن در نشر این بینش‌ها در جامعه بوده که ان شاء الله در چاپ‌های بعدی جبران خواهد شد.

و آخر دعوانا ان الحمد لله رب العالمین.

تضی العسکری

۱۴۱۲

مقدمه

چند اصطلاح مهم

در آغاز، برای نهم صحیح مطالب آینده، راجع به چند اصطلاح اسلامی توضیحی مختصر و ساده بیان می‌شود:

○ نبی

انسان برگزیده خداوند است که از جانب خداوند به او وحی می‌شود.

○ رسول

آن نبی‌ای است که از جانب خداوند مأمور هدایت مردم به راه بلیغ وحی الهی به آنان می‌باشد.

○ وصی پیامبر

کسی است که خداوند او را از میان مردم برگزیده تا شریعت پیامبر زمان خود را در جامعه نگهداری، و مردم را به وسیله آن هدایت کند. مانند حضرت یوشع بن نون و داوود و سلیمان علیهم السلام که وصی پیامبر صاحب شریعت زمان خود، یعنی حضرت موسی علیه السلام بوده‌اند. و مانند حضرت علی بن ابی طالب و یازده فرزند آن حضرت که اوصیا و جانشینان پیامبر خاتم، حضرت محمد بن عبدالله صلی الله علیه و آله می‌اشند.

فرق رسول و وصی آن است که رسول، شریعت را از خداوند به واسطه وحی می‌گیرد، ولی وصی همان شریعت را تبلیغ می‌کند.

○ امام

رسول یا وصی می‌باشد که خداوند او را رهبر و اسوه مردم قرار داده است و چون او اسلام و دین الهی را در عمل پیاده می‌نماید، گفتار و کردار او برای مردم حجت است. از میان پیامبران و اوصیا و جانشینان آنان بحسب به مقام امامت رسیده‌اند، مانند حضرت ابراهیم^۱ و اسحاق و یعقوب^۲ پیامبر

۱- بقره: ۱۲۴. ﴿وَإِذِ ابْتَلَىٰ إِبْرَاهِيمَ رَبُّهُ بِكَلِمَاتٍ فَأَتَمَّهُنَّ قَالَ إِنِّي جَاعِلُكَ لِلنَّاسِ إِمَامًا﴾
«و هنگامی که پروردگار، ابراهیم را به چندین مورد امتحان فرمود و مورد آزمایش و ابتلا قرار داد و او همه را به جای آورد و از آزمایش الهی بیرون آمد، حضرت حق فرمود: من تو را به عنوان امام و پیشوای مردم برمی‌گزینم.»

۲- انبیاء: ۷۲ و ۷۳. ﴿وَوَهَبْنَا لَهُ إِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ نَافِلَةً وَكُلًّا جَعَلْنَا صَالِحِينَ ﴿۷۲﴾ وَجَعَلْنَاهُمْ

أُمَّةً يَهْتَدُونَ بِأَمْرِنَا﴾

اکرم ﷺ که علاوه بر داشتن مقام نبوت و رسالت، امام هم بوده‌اند و نیز مانند دوازده امام علیهم‌السلام که علاوه بر منصب وصایت خاتم الانبیاء، مقام امامت را نیز داشته‌اند.

○ خلیفة الله

امامی است که خداوند او را پیشوای مردم قرار داده تا در میان مردم حکومت کند.^۱

○ اهل بیت

آن نیز اصطلاحی اسلامی است و مقصود، چهارده معصوم، یعنی پیامبر، حضرت فاطمه و دوازده امام علیهم‌السلام می‌باشند. چنان که اهل بیت نبی یا اهل بیت رسول الله ﷺ گفته شود، مقصود معصومین دیگر غیر از پیامبرند.^۲ بدین ترتیب منظور از اهل بیت در آیه: «إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّيسَ أَهْلَ الْبَيْتِ وَيُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيرًا»^۳، چهارده معصوم است.

با توجه به توضیحی که برای این اصطلاح بیان گردید، معلوم

۱- «و به او [ابراهیم] اسحاق و یعقوب را همراه با کثرت و فرزونی بختسید به محکم ایشان را صالح و شایسته [مقام نبوت] گردانیدیم و آنان را امامان و پیشوایانی به منظور هدایت [مردم] به سوی حاکمیت خودمان قرار دادیم و منصوب نمودیم.»

۱- رجوع کنید به: معالم المدرستین، جلد اول، بحث خلیفة الله؛ و نیز نقش ائمه در احیای دین، بحث‌های گذشته.

۲- رجوع کنید به: رساله حدیث کساء، نوشته نگارنده.

۳- احزاب: ۳۳. «به درستی که خداوند اراده کرده است که شما اهل بیت را از آلودگی بری کند و دور نگه دارد و پاکی و طهارت در خور [مقام والای شما] نصیبتان نماید.»

می شود که منصب نبوت، رسالت، وصایت، امامت و خلافت و جانشینی خدا از جانب خداوند تعیین می شود و بدین خاطر قابل غصب توسط دیگری نیست. یعنی نمی توان نبوت نبی، رسالت رسول، وصایت وصی، امامت امام و خلافت خلیفه الله را غصب نمود ممکن است ایشان کشته یا زندانی شوند، اما منصبشان را نمی توان غصب کرد. پس اینکه می گویند: غصب خلافت، اشتباه است، بلکه باید گفت: غصب حکومت؛ چون همان طور که گفتیم خلافت، اعطای حی اسلامی می باشد و معنای حکومت ندارد.

محدوده سیره ائمه علیهم السلام

در زندگانی ائمه علیهم السلام آنکه لازم است مورد تحقیق قرار گیرد، دوران خلیفه اللهی و وصایت ایشان است. یعنی باید سیره هر یک از آن بزرگواران را از زمان انتقال مسئولیت امامت و رهبری به آنان که ایشان خلیفه الله و وصی رسول بوده اند، بررسی نمود. بنابراین زندگی آنها از ولادت تا پیش از امامت مورد بحث ما نخواهد بود. لذا سیره حضرت علی علیه السلام را از رحلت پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله با شهادت در محراب مسجد کوفه مورد بررسی قرار می دهیم. سیرا در این مدت ایشان مسؤول حفظ و تبلیغ اسلام بوده و زندگی شان اسوه و واجب الاتباع می باشد.^۱

۱- اگرچه در غیر این زمان نیز سجایای اخلاقی ایشان و دیگر معصومین علیهم السلام، چه در گفتار و چه در کردار، بهترین راهنما و هادی بشر جویای نور در همه اعصار می باشد، که کتب تواریخ و احادیث پر از این نورافشانی می باشد؛ صداقت در امانت و گفتار حضرت پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله که از ابتدا

نقش اصلی ائمه علیهم السلام

همچنان که می دانیم اسلام دو منبع و مأخذ دارد: قرآن کریم و سنت پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم. قرآن را خداوند متعال خود از تغییر و تحریف حفظ فرموده است؛ چنان که می فرماید:

﴿إِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا الذِّكْرَ وَإِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ﴾^۱

«قرآن را فرستادیم و ما آن را حفظ می کنیم.»

اما سنت یعنی حدیث و سیره پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم که شرح و بیان قرآن در آن است. عقاید و احکام بعد از پیامبر تحریف شد، ولی دوازده امام که اوصیای پیامبر خاتم، یعنی مسؤول حفظ و تبلیغ شریعت پیامبر در جامعه برای هدایت مردم بودند، با مجاهدت های خود آن را احیا کردند و به جامعه برگردانیدند. اگر بخواهیم مثالی بزنیم، می توانیم بگوییم که اسلام همانند یک کشتی است که بر امواج خروشان دریا قرار گرفته و بازنجیرش با ساحل بسته شده است. این زنجیر دوازده حلقه دارد. اگر یکی از این حلقه ها بریده شود، کشتی از ساحل جداگشته در اثر امواج دریا غرق می شود. درست به همین شکل، اگر هر یک از ائمه علیهم السلام نبودند، اسلام باقی نمی ماند. منی اگر مجاهدت های حضرت امیر علیه السلام در راه حفظ و تبلیغ اسلام نبود، امام حسن و سایر ائمه علیهم السلام نمی توانستند اسلام را نگه دارند.

۱ معروف به «محمد امین» بودماند و فضایل اخلاقی امیرالمؤمنین علیه السلام از او ان کودکی، زهرای مرضیه علیها السلام، حسنین علیهم السلام و... و درخشش انوار ایشان حتی قبل از انتقال مقام امامت، چیزی نیست که قابل چشم پوشی و اغماض باشد. ولی همان طور که بیان شد، منظور اصلی بحث، همانا امامت و دوران مربوطه می باشد.

مجاهدت‌های حضرت امیر و امام حسن و امام حسین علیهم السلام در این راه نبود، حضرت سجّاد و بقیه ائمه علیهم السلام نمی‌توانستند اسلام را حفظ کنند. همچنین اگر مجاهدت‌های سایر ائمه علیهم السلام که هر یک در زمان خود نشان می‌دادند نبود، اسلام امروزه در جامعه بشری وجود نداشت.

در اینجا مناسب است بخشی از زیارت جامعه را که بهترین معرفت اهل بیت و مجموعه مناسبی در امام‌شناسی است، بیاوریم تا نقش اصلی ائمه علیهم السلام را از زبان دعا بشنویم:

«السَّلَامُ عَلَيْكُمْ يَا أَوْلِيَّيَاتِ الْبَيْتِ النَّبَوِيِّ... أَشْهَدُ أَنَّكُمْ... جَاهَدْتُمْ فِي اللَّهِ حَقَّ جِهَادِهِ حَتَّى أَمْسَتْ سَنَتُهُ وَ يَسْتُمُّ فَرَايِضُهُ وَ أَقَمْتُمْ حُدُودَهُ وَ نَشَرْتُمْ شُرَايِعَ أَحْكَامِهِ وَ سَنَّتَهُ سُنَّةَهُ وَ صِرْتُمْ فِي ذَلِكَ مِنِّي إِلَى الرِّضَا... فَالزَّاعِبُ عَنْكُمْ مَارِقٌ وَ النَّارِمُ بِكُمْ لَاحِقٌ...»^۱

«سلام بر شما اهل بیت نبوت... سهادت می‌دهم که شما... آنچنان که شایسته مجاهدت در راه خدا بود، جهاد کردید تا دعوت خدا را آشکار نمودید و احکام واجب خدا را در میان مردم بیان کردید و حدود دین را به پا داشتید و احکام الهی را زنده نمودید و سنت‌ها را استوار کردید و به جامعه برگردانیدید تا آنجا که در دنیا رسیده و تبلیغ اسلام به رضای خدا رسیدید... پس هرکس از شما روی گرداند، از دین خارج شد و آن‌کس که با شما بود و اسلام را از شما فرا گرفت، رستگار شد.»

این جملات خطاب به تمامی ائمه علیهم السلام است، زیرا همگی آنان از

حضرت امیر تا حضرت مهدی علیه السلام به وظیفه خود در حفظ و تبلیغ اسلام عمل نمودند و خدمت خود را در این راه به خوبی به انجام رسانیدند. اگر مجاهدت‌های ائمه پس از وفات پیامبر صلی الله علیه و آله نبود، نه اسلام مکتب اهل بیت بود و نه اسلام مکتب خلفا، نه احادیث «کافی» و «من لایحضر الفقیه» و «استبصار» و «تهذیب»^۱ بود و نه احادیث «صحیح بخاری» و «مسلم» و احادیث مسندها و سنن‌ها.^۲ ائمه علیهم السلام دو نوع وظیفه و خدمت به عهده گرفته‌اند؛ یکی مقطعی و موقت برای زمان خاص خودشان، و دیگری ممتد و درازمدت برای حفظ اسلام تا آخرالزمان. هرچند که ممکن است بعضی کارها در زمان مقطعی داشته باشد و هم اثر ممتد و درازمدت.

فهرست خدمات حضرت امیر علیه السلام

در اینجا به فهرست بعضی از خدمات حضرت امیر المؤمنین، علی علیه السلام که در راستای مسروبین اصلی ائمه، یعنی حفظ اسلام بوده است، اشاره می‌نماییم و در فصل‌های آینده، در ضمن سیره ایشان به توضیح آنها می‌پردازیم.

○ جمع‌آوری قرآن

حضرت امیر علیه السلام بعد از دفن پیامبر صلی الله علیه و آله قرآن را به صورت

۱- کتب چهارگانه معتبر شیعه (کتب اربعه)؛ تألیف (به ترتیب): ثقیلاسلام کلینی، شیخ صدوق (ابن بابویه) و شیخ طوسی (دو کتاب آخر).

۲- کتب صحیح و مسند - همچون مسند احمد بن حنبل و سنن ابوداود - از کتب معتبر مذاهب عامه است.

منظم، به همان ترتیب که پیامبر فرموده بودند، جمع آوری نمودند.

○ راهنمایی خلفا خصوصاً در احکام قضاوت

موارد زیادی در تاریخ نقل شده که خلفا احکامی را خلاف حق صادر می‌کردند و حضرت امیر علیه السلام آنها را به استناد آن واقف می‌نمودند.

○ پاسخ به سؤالات علمای اهل کتاب

پس از انتشار اسلام در بیرون جزیره العرب و ورود اسلام به روم شرقی و ایران، دانشمندان از یهود و نصاری برای تحقیق به مدینه می‌آمدند و در پی شناسایی پیامبر و اوصیای او بودند، و چون دست‌اندرکاران حکومت تخصصی در معارف اسلامی نداشتند و در پاسخ سؤالات علمی آنان می‌ماندند، ناگزیر به علی علیه السلام متوسل می‌شدند و آن حضرت به سؤالات پاسخ می‌دادند و مشکلات علمی آنان را حل می‌کردند.

○ فعالیت‌های اقتصادی

بعد از وفات پیامبر صلی الله علیه و آله، حکومت نقشه‌ای برای توسعه و تحریک اقتصادی علیه بنی‌هاشم و اهل بیت طرح‌ریزی، و آنها را از حقوق مالی‌شان محروم کرد. حضرت امیر علیه السلام در مقابل این نقشه زیان‌آور، یک سلسله فعالیت‌های اقتصادی انجام داد و آن توطئه را خنثی نمود.